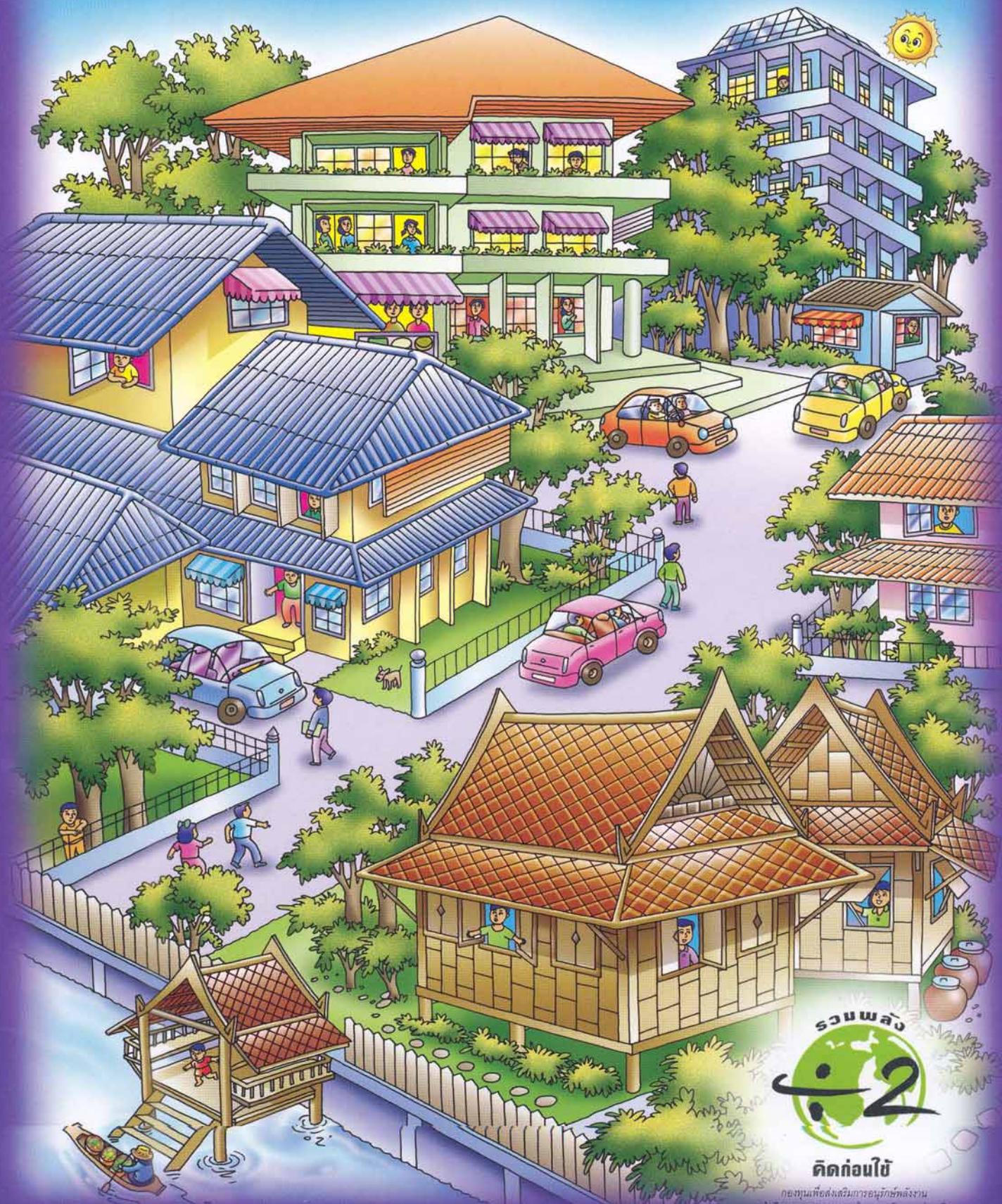

หน้าต่างและกันสาด

เด็กก่อนไป

ก่อนเดินทางเพื่อฝึกทักษะการอ่านน้ำหน้าที่เดินทาง
สำหรับเด็กอนุบาลและเด็กปฐมวัย

หน้าต่างและกันสาด เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของอาคารและบ้านที่อยู่อาศัยทุกประเภท การออกแบบหน้าต่างและกันสาดที่ดี ผู้ออกแบบหรือเจ้าของอาคารควรออกแบบโดยผสมผสานระหว่างการนำประโยชน์จากแสงธรรมชาติมาใช้ร่วมกับเทคนิคการลดปริมาณความร้อนจากแสงอาทิตย์ไม่ให้เข้าสู่อาคารและตัวบ้าน เพื่อช่วยลดการใช้ไฟฟ้าของระบบปรับอากาศ และระบบแสงสว่าง

หน้าต่าง

หน้าต่างจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของบ้านและอาคารทุกชนิด ซึ่งต้องประสานกับหลักที่สำคัญ คือ

- เพื่อระบายอากาศ
- เพื่อรับแสงสว่างจากธรรมชาติ
- เพื่อให้มองเห็นทัศนียภาพภายนอก

แม้ว่าเราจะได้ประโยชน์มากมายจากการติดตั้งหน้าต่าง แต่หน้าต่างก็เป็นบริเวณที่จะรับความร้อนจากภายนอกเข้าสู่ภายในบ้านหรืออาคารได้ จึงควรรู้จักชนิดและรูปแบบต่างๆ ของหน้าต่าง

รูปแบบของหน้าต่าง

รูปแบบของหน้าต่าง สามารถแบ่งได้เป็น 6 ประเภท ดังต่อไปนี้

1. หน้าต่างชนิดบานเลื่อนขึ้น-ลง

หน้าต่างชนิดนี้จะมีลักษณะสี่เหลี่ยมเลื่อนขึ้น-ลง สามารถรับแสงสว่างจากธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ แต่การเปิด-ปิดไม่สะดวก และจะรับลมได้เพียงครึ่งหนึ่งของหน้าต่างชนิดที่สามารถเปิดได้ทั้งบาน

หน้าต่างชนิดบานกรวยหุ้ง

2. หน้าต่างชนิดบานเลื่อนด้านข้าง

หน้าต่างชนิดนี้สามารถรับแสงสว่างจากธรรมชาติได้อย่างเต็มที่ และช่วยลดปัญหาพื้นที่ด้านนอกสำหรับการเปิด-ปิดได้ แต่จะเปิดได้เพียงครึ่งหนึ่งของบานหน้าต่างชนิดอื่น และอุปกรณ์ติดตั้งมีราคาแพงเนื่องจากต้องใช้แรงเลื่อน

หน้าต่างชนิดบานเลื่อนด้านข้าง

3. หน้าต่างชนิดบานกระหุ้ง

หน้าต่างชนิดนี้จะเป็นลักษณะผลักออกจากรอบหน้าต่างในเวลาเปิด และใช้แรงดึงเข้าหาตัวในเวลาปิด โดยมีบานพับอยู่ส่วนบนของบานหน้าต่าง สามารถรับลมและแสงสว่างจากธรรมชาติได้ดี แต่เปิด-ปิดลำบาก และทำความสะอาดยาก

หน้าต่างชนิดบานเปิดข้าง

4. หน้าต่างชนิดบานเปิดข้าง

หน้าต่างชนิดนี้เป็นที่นิยมโดยทั่วไปตามบ้านเรือน และโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าทำเป็นบานไม้ หน้าต่างชนิดนี้เปิด-ปิด และทำความสะอาดง่าย สามารถรับลมและแสงสว่างจากธรรมชาติได้อย่างเต็มที่

หน้าต่างบานพลิกแนวอน

หน้าต่างบานพลิกแนวตั้ง

หน้าต่างชนิดบานเกล็ด

6. หน้าต่างชนิดบานเกล็ด

หน้าต่างชนิดนี้ใช้ส่วนมากในด้านการเปิดรับลมจากภายนอก โดยทั่วไปบานเกล็ดมักจะเป็นกระจก ซึ่งจะมองเห็นภายนอกได้ชัดเจน แต่ถ้าเป็นบานเกล็ดทำด้วยไม้ จะมองเห็นภายนอกไม่ชัดเจน หน้าต่างชนิดนี้ไม่มีบานเปิด-ปิดเข้าภายในหรือออกภายนอก จึงไม่ต้องคำนึงถึงพื้นที่หรือบริเวณสำหรับการเปิด-ปิดหน้าต่าง

หน้าต่างดังข้างต้นนี้ใช้ประโยชน์ได้ดีสำหรับบ้านพักอาศัยและอาคารที่ต้องการให้มีการระบายอากาศ และรับลมจากภายนอกได้ หรือรับแสงสว่างจากธรรมชาติได้ ซึ่งจะช่วยให้ประหยัดค่าไฟฟ้าในการใช้พัดลมระบายอากาศหรือให้ลมเย็น หรือติดตั้งหลอดไฟสว่างมากเกินความจำเป็น

แต่ถ้าเป็นบ้านหรืออาคาร หรือห้องที่ต้องการติดระบบปรับอากาศ จะต้องปิดหน้าต่างไว้ตลอดเวลา และต้องป้องกันไม้ให้มีรอยร้าว และที่สำคัญสุดที่ใช้ทำเป็นหน้าต่างต้องมีคุณสมบัติในการป้องกันความร้อนจากภายนอกได้ด้วย เพราะหากมีความร้อนจากภายนอกผ่านเข้ามาในตัวบ้านหรืออาคารที่ใช้ระบบปรับอากาศ จะทำให้เครื่องปรับอากาศต้องทำงานมากจะสิ้นเปลืองพลังงานไฟฟ้ามาก

ชนิดของหน้าต่าง

หน้าต่างที่นำมาใช้ประกอบตัวอาคาร บ้านพักอาศัย สามารถแบ่งเป็น 2 ชนิดหลัก ๆ คือ หน้าต่างไม้ และหน้าต่างกระจก

1. หน้าต่างไม้

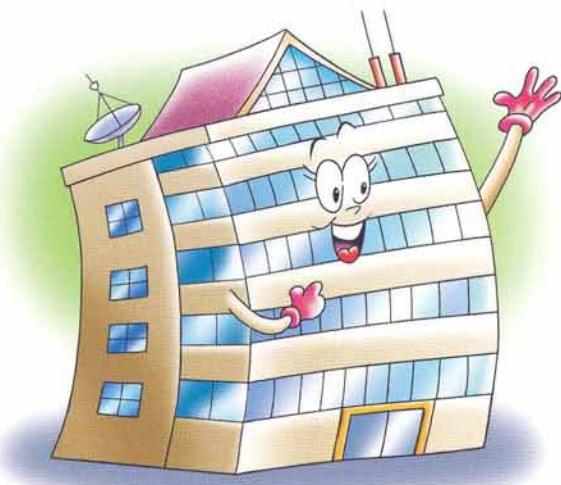
มักจะใช้กับบ้านพักอาศัยที่เป็นไม้ (บ้านทรงไทย) หรือใช้ตามโรงเรียน หน้าต่างชนิดนี้ใช้เป็นช่องลมในการถ่ายเทอากาศ มีคุณสมบัติในการป้องกันความร้อนเข้ามายังในตัวบ้านหรืออาคารได้ดีกว่าหน้าต่างกระจกแต่ไม่เหมาะสมสำหรับอาคารหรือบ้านพักอาศัยที่ติดตั้งระบบปรับอากาศ เพราะจะทำให้ไม่สามารถเห็นทัศนียภาพภายนอกได้ เนื่องจากต้องปิดไว้ตลอดเวลา

2. หน้าต่างกระจก

หน้าต่างกระจกเป็นหน้าต่างที่ได้รับความนิยมอย่างมากทั่วในบ้านพักอาศัยและอาคาร เนื่องจากทำให้เห็นทัศนียภาพภายนอกได้ สามารถติดตั้งง่าย รวดเร็ว และสะดวกกว่าการก่อผนังทึบด้วยคอนกรีต

ดังนี้จึงมีการพัฒนาหน้าต่างกระจกให้มีความสวยงามและพัฒนากระจกที่ใช้ทำหน้าต่างให้มี คุณสมบัติด้านการประหยัดพลังงาน คือ ป้องกันความร้อนได้ดีและยอมให้แสงผ่านเข้าได้มาก แต่ก็เป็นบ้านพักอาศัยที่ปลูกสร้างด้วยไม้ ถ้าจะติดตั้งหน้าต่างกระจกจะต้องไม่ให้มีรอยร้าวของอากาศ เพราะถ้าเปิดเครื่องปรับอากาศ ความเย็นที่ได้จากการปรับอากาศจะร้าวซึ่งมีอุณหภูมิภายนอก เครื่องปรับอากาศจึงต้องทำงานมากกว่าเดิมทำให้สูญเสียพลังงานไฟฟ้ามาก

ลักษณะอาคารที่ติดหน้าต่างกระจก

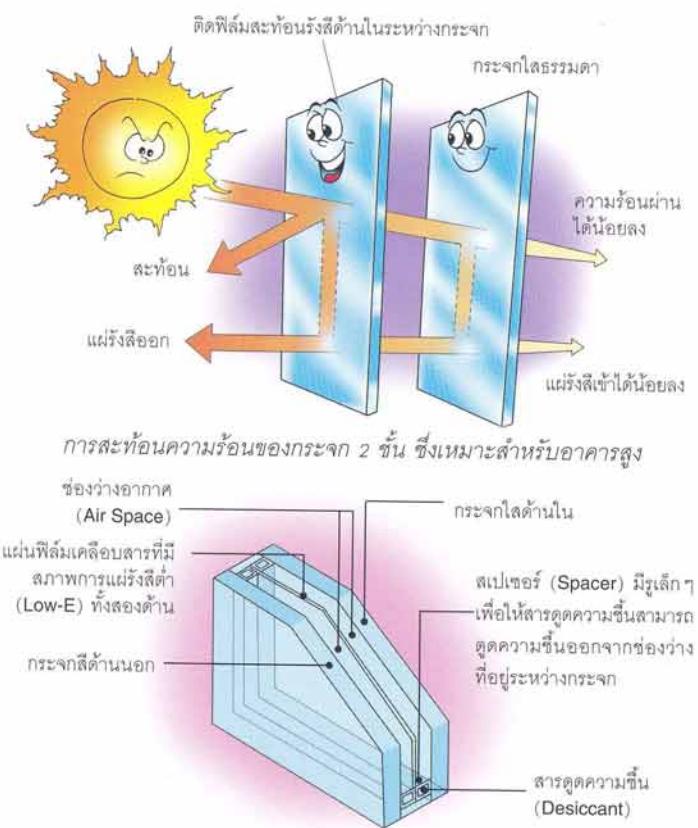

ภายในอาคารได้ถึงร้อยละ 75 ของความร้อนภายในอาคารทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากความร้อนผ่านกระจกหน้าต่างได้ โดยทั่ววิธีการนำความร้อนและการแผ่รังสีความร้อน ในขณะที่ความร้อนผ่านผนังทึบโดยวิธีการนำความร้อนเท่านั้น

กระจกที่สามารถป้องกันความร้อนได้ดี

กระจกสะท้อนความร้อน (Heat Mirror) มีคุณสมบัติคล้ายกระจกเงา ทำหน้าที่สะท้อน รังสีความร้อนของแสงแดดได้ประมาณร้อยละ 60 โดยคุณสมบัติในการสะท้อนจะมากกว่า การดูดกลืน และมีสีหลากรายละเอียดเปลี่ยนไปตามช่วงเวลาของวันและฤดูกาล เป็นการสร้างชีวิตชีวาให้กับตัวอาคาร กระจกชนิดนี้หมายความว่าอาคารที่ใช้งานตอนกลางวัน เช่น อาคารสำนักงาน เนื่องจากคุณสมบัติการสะท้อนแสง จึงทำให้บุคคลภายนอกที่อยู่ในด้าน外方 ไม่สามารถมองเห็นสภาพภายในอาคารไม่ชัดเจน จึงช่วยสร้างความเป็นส่วนตัวให้กับผู้อาศัยภายในอาคาร และในตอนกลางคืน แสงที่เกิดขึ้นภายในอาคารจากหลอดไฟจะทำให้ผู้คนภายนอกสามารถเห็นผู้คนที่อยู่ภายในได้ชัดเจน กระจกชนิดนี้จึงเหมาะสมสำหรับอาคารสูง สำหรับอาคารธุรกิจบางประเภท เช่น ภัตตาคาร ร้านอาหาร เป็นต้น

กระจก 2 ชั้น (Low Emissance Glass) มีคุณสมบัติในการแผ่รังสีความร้อนต่ำ กระจกชนิดนี้จะเป็นตัวป้องกันความร้อนจากแสงแดด

ลักษณะกระจก 2 ชั้นชนิดกันความร้อนเข้าสู่ตัวอาคาร

กระจกอัจฉริยะ (Smart Glass) มีสารเคลือบผิวที่มีคุณสมบัติพิเศษในการตอบสนองต่อแสงที่ตกกระทบ โดยสามารถควบคุมความยาวคลื่นแสงที่ต้องการให้ผ่านกระจกได้ เช่น ให้แสงที่มีความยาวคลื่นที่ตามองเห็นได้ผ่านเข้ามาเท่านั้น

สำหรับกระจกใส่ซึ่งนิยมใช้กันในอาคารเก่า ความร้อนจากภายนอกจะผ่านหลุเข้าด้าน外ของกระจกได้มาก (ร้อยละ 83) แต่มีแสงสว่างที่ตามองเห็นหลุดผ่านสูง (ร้อยละ 88) ดังนั้นกระจกใส่จะให้แสงสว่างเข้ามามาก แต่ในขณะเดียวกันก็จะมีปริมาณความร้อนผ่านเข้ามากด้วย ดังนั้น วิธีป้องกันความร้อนที่ผ่านกระจกใส คือ ติดฟิล์มสะท้อนความร้อนที่ผิวกระจกด้านในซึ่งมีคุณสมบัติในการสะท้อนความร้อนได้สูงถึงร้อยละ 72

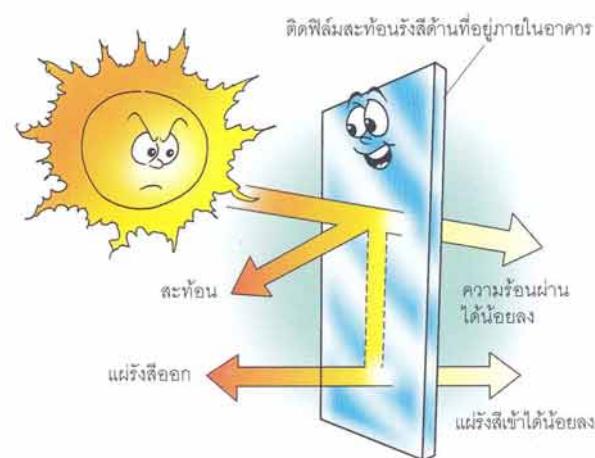
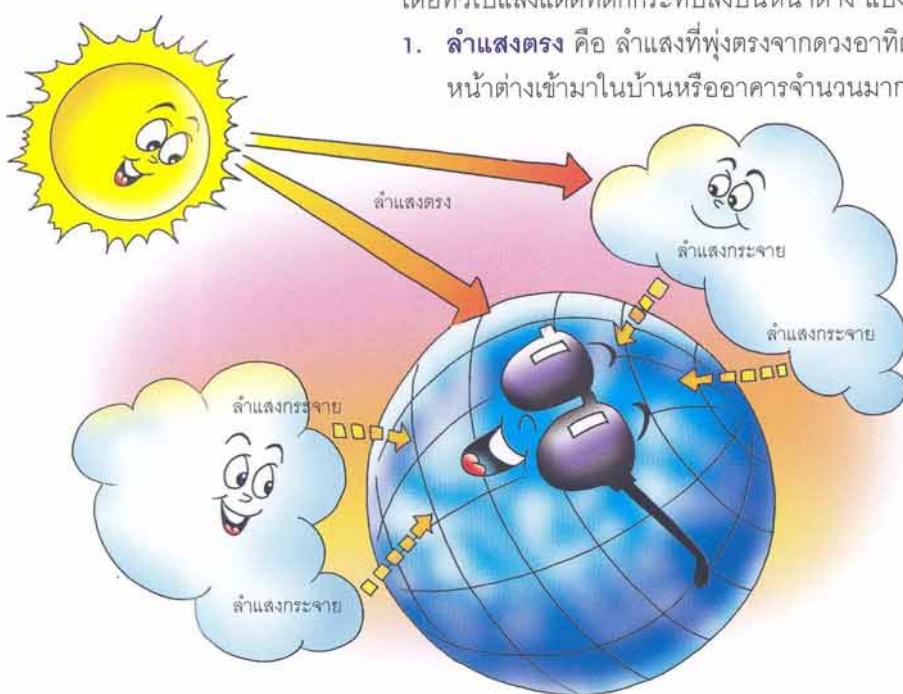
สำหรับบ้านหรืออาคารที่ใช้หน้าต่างกระจก ควรดูแลและบำรุงรักษาดังนี้

- ไม่ควรให้ลมเย็นจากเครื่องปรับอากาศกระทบผิวน้ำกระจกโดยตรง เพราะจะทำให้อุณหภูมิของผิวกระจกภายนอกและภายในอาคารแตกต่างกันมาก ทำให้กระจกแตกหักได้ง่าย
- ไม่ควรหาดี ติดกระจดาษ ติดผ้าม่านหนา หรือวางผ้าทึบมิดชิดบริเวณกระจก เพราะจะทำให้เกิดการสะสมความร้อนในเนื้อกระจก ทำให้กระจกแตกหักได้ง่าย
- ควรทำความสะอาดกระจกด้วยน้ำธรรมชาติ หรือน้ำยาทำความสะอาดที่ไม่มีพิษ อย่างน้อยทุก 2 เดือน
- ควรตรวจสอบอย่างว่ำตามขอบกระจกหน้าต่างทุกปี เพื่อป้องกันความร้อนเข้ามายังในอาคาร

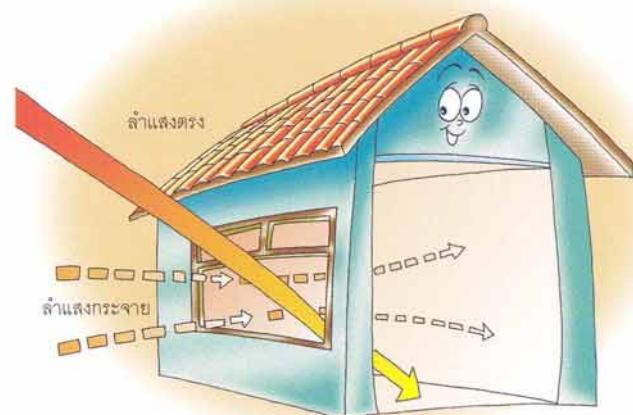
การเลือกใช้แบบของหน้าต่าง ควรพิจารณาดูให้เหมาะสม เพราะไม่ว่าจะทำด้วยวัสดุที่เป็นไม้หรือกระจกก็ตาม หากต้องติดตั้งในทิศทางที่รับแสงแดดโดยตรง จะเป็นช่องทางรับความร้อนเข้าสู่ตัวบ้านหรือตัวอาคารได้มาก เราสามารถป้องกันไม่ให้หน้าต่างถูกแสงแดดได้โดยทำอุปกรณ์ป้องแสงเดดให้กับหน้าต่าง

โดยทั่วไปแสงเดดที่ตอกกระทบบนหน้าต่าง แบ่งเป็น 2 ประเภท

- ลำแสงตรง** คือ ลำแสงที่พุ่งตรงจากดวงอาทิตย์มาตักยังหน้าต่างโดยตรง ซึ่งนำความร้อนผ่านหน้าต่างเข้ามายังในบ้านหรืออาคารจำนวนมาก

กระจกใส่ติดฟิล์มสะท้อนความร้อน

ลำแสงที่ผ่านหน้าต่างกระจก

- ลำแสงกระจาย** คือ ลำแสงจากดวงอาทิตย์ที่สะท้อนมาจากชั้นบรรยากาศของโลก หรือจากเมฆหมอก ละอองน้ำ และก๊าซต่างๆ ในชั้นบรรยากาศก่อนที่จะตกลงบนหน้าต่าง โดยลำแสงกระจายที่ติดบนหน้าต่างจะเข้ามาทุกทิศทุกทาง แต่ในกรณีหน้าต่างที่เป็นกระจก ความร้อนที่ผ่านกระจกหน้าต่างเข้ามายังในอาคารจะน้อยกว่าความร้อนจากลำแสงตรง และเป็นประโยชน์ในการส่องสว่างภายในอาคารเวลากลางวัน

กันสาด

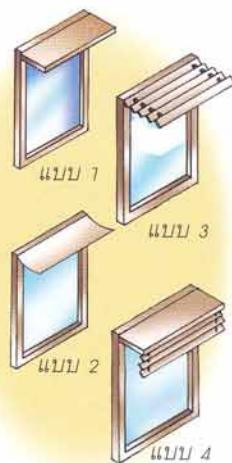
กันสาดเป็นอุปกรณ์บังแสงเดดิให้กับหน้าต่าง ซึ่งสามารถป้องกัน ล้ำแสง ตรง ของแสงเดดิไม่ให้เข้าสู่ตัวบ้านหรือตัวอาคารได้อย่างมีประสิทธิภาพ การติดตั้ง กันสาดให้กับหน้าต่างมีทั้งในแนวราบ แนวตั้ง และทั้งแนวราบและแนวตั้งผูกกัน การทำชายคาบ้าน และเฉลียงให้ยืนมาก ๆ ก็จัดว่าเป็นกันสาดที่ดีมาก แต่ค่า ก่อสร้างจะสูงกว่าการทำกันสาดให้กับหน้าต่างทั่วไป

1. กันสาดในแนวราบ

หน้าต่างที่อยู่ทางด้านทิศเหนือและทิศใต้ควรใช้กันสาดในแนวราบ เพราะสามารถบังแสงเดดิในช่วงเที่ยงและช่วงบ่ายได้ ซึ่งสามารถเลือกได้ 4 ลักษณะดังนี้

1. แบบชายคาเหนือขอบหน้าต่างบน ซึ่งกันแสงเดดิทางด้านทิศใต้ได้
2. แบบผ้าใบยืนคล้ายแบบชายคา แต่น้ำหนักเบากว่า
3. แบบบานเกล็ดเหนือขอบหน้าต่างบน ซึ่งช่วยให้ลมผ่านเข้าได้
4. แบบบานเกล็ดห้อยจากชายคา ซึ่งป้องกันแสงเดดิที่ทอดในมุมต่ำได้

ลักษณะกันสาดในแนวราบ

ติดตั้งกันสาดให้กับหน้าต่างที่ถูกแสงเดดิ

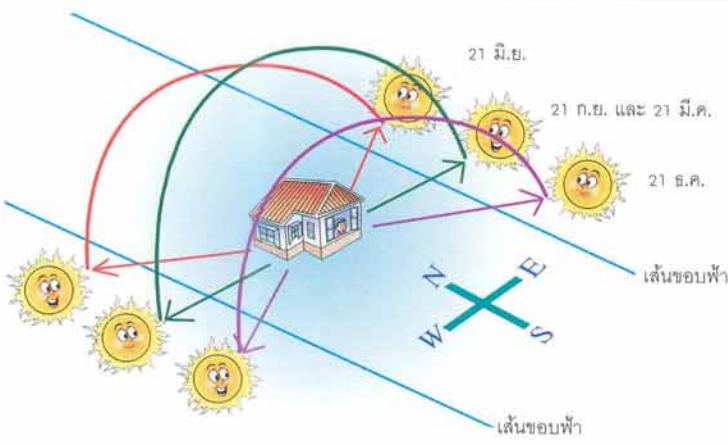
การออกแบบกันสาดสำหรับอาคารในประเทศไทย ทำได้ดังนี้

หน้าต่างที่อยู่ด้านทิศเหนือ จะใช้ตำแหน่ง

ของดวงอาทิตย์ในช่วง เดือนมิถุนายน เป็นค่าอ้างอิงในการออกแบบกันสาด เนื่องจาก เป็นช่วงที่เรามองเห็นดวงอาทิตย์เบียงบนมา ทางทิศเหนือมากที่สุด ดังนั้นจึงใช้ค่ามุมที่ดวงอาทิตย์ทำมุมกับแนวตั้งของผนังอาคารเป็นตัวกำหนดตำแหน่งของดวงอาทิตย์ตามตาราง ด้านล่าง

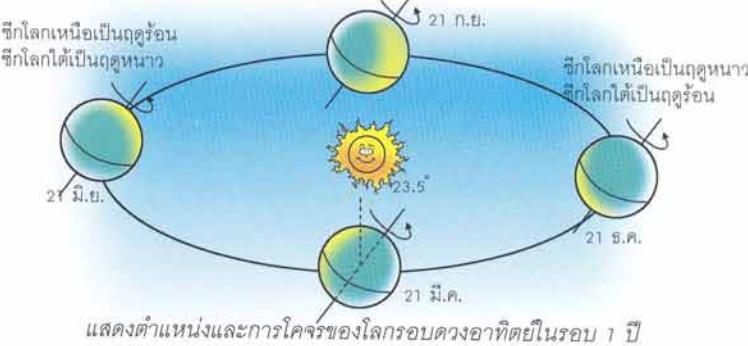
ตารางแสดงมุมที่ดวงอาทิตย์ทำมุมกับแนวตั้งของผนังอาคารในช่วงเวลาต่าง ๆ ของประเทศไทย

	เวลา	8.00 น.	10.00 น.	12.00 น.	14.00 น.	16.00 น.
21 มิถุนายน	มุมดวงอาทิตย์ทำกับแนวตั้ง (องศา)	66°	33°	10°	33°	66°
21 ธันวาคม	มุมดวงอาทิตย์ทำกับแนวตั้ง (องศา)	72°	48°	37°	48°	72°

แสดงแนวที่ประเทศไทยมองเห็นดวงอาทิตย์ในช่วงเดือนต่าง ๆ

หน้าต่างที่อยู่ด้านทิศใต้ จะใช้ตำแหน่งของดวงอาทิตย์ ในช่วง เดือนธันวาคม เป็นตัวกำหนดค่าอ้างอิงในการออกแบบ กันสาดตามตาราง เนื่องจากเป็นช่วงที่เรามองเห็นดวงอาทิตย์ เบียงบนมาไปทางทิศใต้มากที่สุด

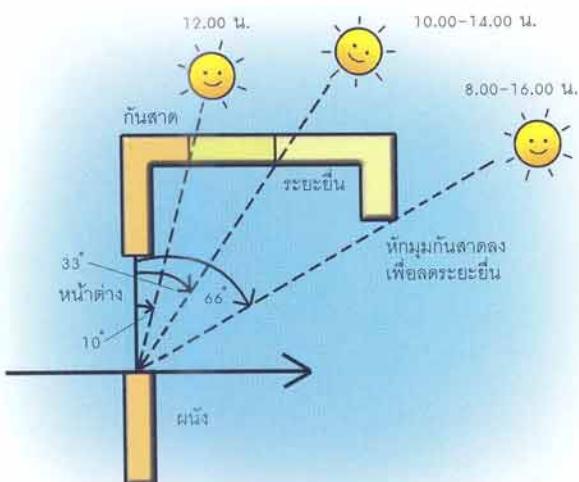

แสดงตำแหน่งและการโคจรของโลกรอบดวงอาทิตย์ในรอบ 1 ปี

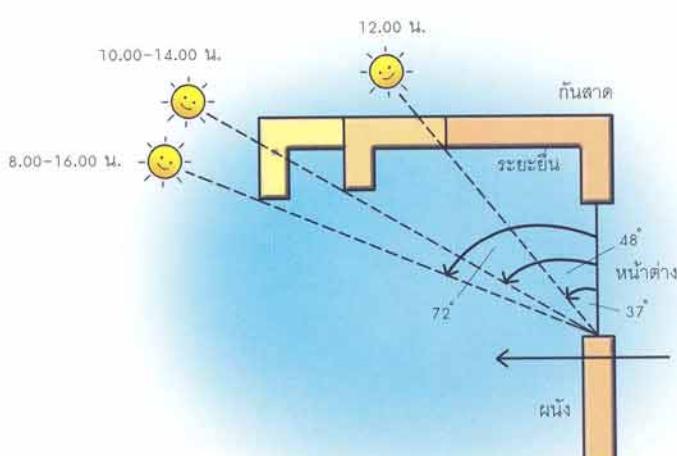

สามารถสรุปได้ว่า กันสาดสำหรับหน้าต่างในทิศเหนือ ควรมีระยะยืนของกันสาดทำมุมอย่างน้อย 10 องศากับขอบล่าง ของหน้าต่าง ส่วนกันสาดสำหรับหน้าต่างทางทิศใต้ควรมีระยะยืนของกันสาดทำมุมอย่างน้อย 37 องศากับขอบล่างของหน้าต่าง

จะเห็นว่าถ้ามุมยืนมากด้วยใช้กันสาดที่มีระยะยืนที่ยาวมาก ดังนั้นถ้าต้องการบังกันลำแสงตรงตากกระทบหน้าต่างตลอดทั้งวัน (8.00-16.00 น.) ต้องใช้ระยะยืนยาวมาก การก่อสร้างอาจทำได้ยาก แต่แก้ไขได้โดยหักมุมกันสาดลง

กันสาดทิศเหนือ

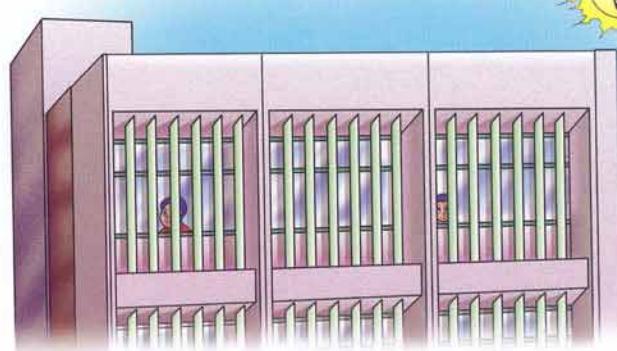
กันสาดทิศใต้

กันสาดในแนวราบ

2. กันสาดในแนวดิ่ง

กันสาดแนวนี้เหมาะสมสำหรับหน้าต่างที่อยู่ทางด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก เพราะสามารถบังแสงแดดในช่วงเช้าและช่วงเย็นได้ดี แต่การออกแบบกันสาดในแนวดิ่งเพื่อบังแสงแดดในทุกช่วงเวลาทำได้ยาก ทั้งนี้เพราะตำแหน่งของดวงอาทิตย์ที่ประเทศไทยที่เวลาต่างๆ ในแนวทิศตะวันออกและทิศตะวันตก จะมีการเปลี่ยนแปลงมาก

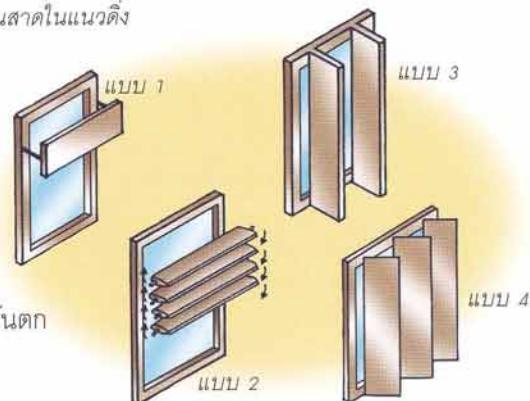
กันสาดในแนวดิ่ง

อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์ง่ายๆ ในการออกแบบกันสาดแนวดิ่งสำหรับประเทศไทย มุมกันสาดที่เหมาะสม คือ กำหนดกันสาดในแนวดิ่งให้ทำมุมประมาณ 30 องศากับระนาบผนัง

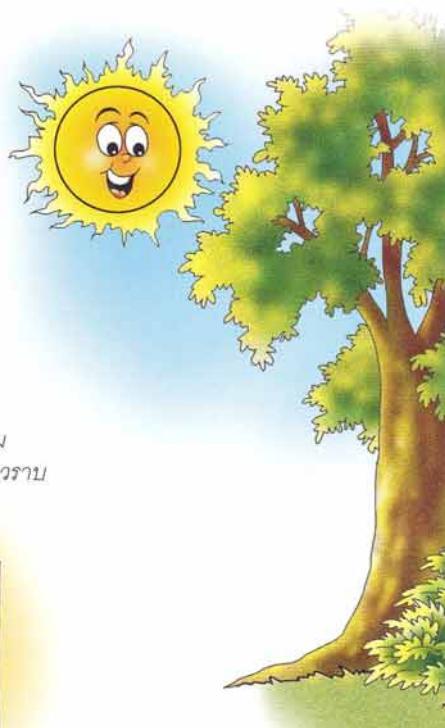
ลักษณะกันสาดในแนวดิ่ง สามารถเลือกได้ 4 ลักษณะ คือ

- แบบแผ่นบังแสงแดดยืนคลอยขนาดกับผนัง
- แบบบานเกล็ดหมุนปรับมุมได้ตามแนวอนขึ้นกันแสงแดดได้ทุกเวลา
- แบบผนังครีบตั้งตรงติดผนัง ซึ่งกันแสงแดดได้ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก
- แบบแผงครีบทั้งสองฝั่งจากผนังภายนอก และมีอุปกรณ์ปรับมุมแผงครีบ

อยู่ภายใต้ตัวอาคาร

ลักษณะกันสาดในแนวดิ่ง

กันสาดแบบแผ่นที่มีทั้งแนวตั้งและแนวราบ

3. กันสาดแบบแผ่น

กันสาดแบบแผ่นเป็นกันสาดที่รวมเอาคุณสมบัติที่ดีของกันสาดในแนวราบและแนวตั้งมารวมกัน เพื่อให้สามารถป้องกันลำแสงตรงได้ตลอดวัน การออกแบบก็ใช้หลักเช่นเดียวกับการออกแบบกันสาดในแนวราบและแนวตั้งมาประกอบกัน

นอกจากนี้การปลูกต้นไม้เป็นกันสาดธรรมชาติอาจเป็นวิธีเสริมวิธีหนึ่งในการช่วยลดความร้อนเข้ามาในบ้านและอาคาร โดยต้นไม้สามารถให้ร่มเงา และสามารถป้องกันพิษทางลมไปในทิศทางที่ต้องการได้

จากความรู้ในเรื่องของรูปแบบหน้าต่างและวัสดุที่กำลังเป็นนิยมต่อไป ตลอดจนทิศทางของแสงแดดที่ตกร่างบนหน้าต่างแล้วนำความร้อนเข้าสู่ตัวบ้านหรืออาคาร หากสามารถนำไปประยุกต์และเลือกใช้หน้าต่างที่เหมาะสม หรือป้องกันความร้อนจากแสงแดด โดยการติดกันสาดในดูหนังสือ ก็จะช่วยประหยัดการใช้พลังงานทั้งเพื่อการปรับอากาศ เพื่อการส่องสว่างในบ้านหรือภายในอาคารได้

ผู้เรียนเรียง : จินดา แก้วเซียว และวิชาระ มั่นวิชิตกุล
จัดทำและปรับปรุงใหม่โดย : สุนีย์นุรักษ์พัฒนาแห่งประเทศไทย

พิมพ์ครั้งที่ 2 จำนวน 30,000 เล่ม พ.ศ. 2544
ภาพประกอบและออกแบบโดย : เชียง ไกบอร์ด

ขอรับข้อมูลด้านการอนุรักษ์พลังงานได้ที่ : สุนีย์ประชาสัมพันธ์ “รวมพลังหาร 2” โทร. 0-2612-1555 ต่อ 204 และ 205
สายด่วนโทร 2 โทร 0-2612-1040 หรือ 1900-1901-99 (นาทีละ 3 บาททั่วประเทศ)

www.nepo.go.th

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ
เลขที่ 121/1-2 ถนนเพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400

